

de verschillen te ontdekken. Actie en pret maken vinden kinderen nog leuker zoals onder blaadjes kijken en wroeten in de grond om 'enge' diertjes te ontdekken. Ook sluipen als een vos om een konijn te pakken en vooral antwoorden op de "POEP" - vragen, waarbij de verschillende soorten uitwerpselen van mens en dier te zien waren, zorgden voor veel hilariteit, gegniffel en opmerkingen.

Ten slotte moest er ook nog een toepasselijk dichtregel op de herfst gemaakt worden. Een voorbeeld: vliegen de vogels naar het zuiden... dan is het herfst. De kinderen maakten daarvan: als de bladjes valen... is het herfst. Kun je lekker door de bladeren banjeren... dan is het herfst. Als de kachel aan is en wij spelletjes doen... dan is het

herfst. Een wat praktischer kind meende: als mijn broer jarig is... dan is het herfst. De leukste regel blijft: als de kabouters gaan wippen... dan is het herfst. Alle antwoorden goed leverde de slagzin: 'Een levend bos eet dode bomen'.

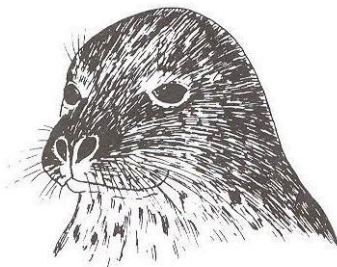
Bij de uitgang kregen de kinderen de antwoorden en een 'vogelzoekkaart' uitgereikt. Door de onverwacht grote belangstelling lukte het niet aan alle kinderen deze attentie mee te geven. Volgend jaar beter. Eventueel is er gelegenheid op een van de inloopochtenden van het Jan Verwey Natuurcentrum aan de Weteringkade te Noordwijk om deze attentie op te halen

Excursie IJmuiden

Leo Schaap

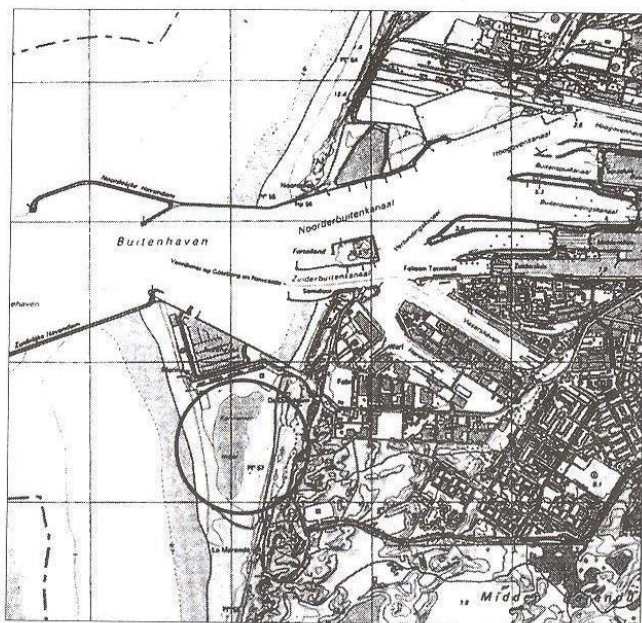
Het gebeurt niet veel meer dat excursies zo vroeg beginnen, 7.00 uur was ouderwets vroeg, en in het donker werd aangetreden om deze keer naar IJmuiden te gaan. Ondanks het vroege uur was er veel belangstelling, er werden 4 auto's gevuld en keurig achter elkaar werd richting IJmuiden gereden. Beladen met kijkers en telescopen werd eerst het strand aangedaan waar al spoedig het onderscheid tussen Geelpootmeeuwen en Zilvermeeuwen kon worden waargenomen. De verschillen zitten hem zeker niet alleen in de kleur van de poten maar ook in de houding en het beter afgetekende, iets donkere grijs van de vleugels. Op het strand werd overigens nog geruime tijd gezocht naar bijzonderheden maar het bleef, ondanks de grote hoeveelheden vogels beperkt tot Zilvermeeuwen, Kokmeeuwen, Grote en Kleine Mantelmeeuwen.

De klimpartij om op de pier te komen leverde bij niemand problemen op en zo te zien waren wij naast een behoorlijk aantal zeevissers, de eerste vogelaars op de pier. Al gauw werden Roodborsten, Goudhaantjes, Steenloperjes en binnen de pieren Fuut en Eidereenden gezien. Een opmerkelijke verrassing was de zeehond die heerlijk dartelend onder aan de pier en onder het wakend oog van de zeevissers zijn kostje bij elkaar scharrelde om voor het oog van kijkers en

camera's in alle openheid zijn visje op te peuzelen. Het leek erop als of hij de zeevissers plaagde met zijn vangst die hij spelenderwijs heel duidelijk liet zien. De vissers vingden niets en hij haalde achter elkaar het ene na het andere visje naar boven. Over wat hij aan het eten was verschillen de meningen, de zeevisser zei zeebaars maar volgens mij waren het kleine gulletjes die hij kennelijk dicht bij de pier wist te verschalken. Een tweede verrassing was de Grote Jager die zich heel goed liet zien en ontdekt werd omdat de meeuwen van het water opvlogen. Zijn donkere silhouet en lichte vlekken op de vleugeleinden waren goed te zien. Uiteindelijk verdween hij in noordelijke richting.

Omdat de oogst op de pier wat tegen viel werd al vrij spoedig na de ontdekking van een paar oeverlopers en tapuiten op het strand, de richting ingeslagen van het Kennemermeer. Het is toch wel opmerkelijk hoe hier in toch korte tijd een aparte duinenrij is gevormd waarbij een silterig duinmeertje werd achtergelaten dat vooral in de trektijd en winter een rustplaats voor vogels is geworden. Inmiddels was het prachtig weer geworden en binnen de duinen werd het al gauw aan de warme kant. Te dikke jassen werden in de auto gelegd waaruit bovendien meer dan voldoende koffie en koek te voorschijn kwam.

Boven onze hoofden werd weliswaar trek waargenomen maar dat was bepaald niet spectaculair. Diegene die in Noordwijk waren gebleven maakten op de driehoek overigens één van de beste trekdagen mee. Je zou toch zeggen dat die vogels ook over IJmuiden hadden moeten vliegen.

Toch had ook het Kennemermeertje een leuke verrassing in petto. Na de koffie werd in omtrekkende beweging om het meertje gelopen waarbij vanaf de kant diverse soorten watervogels zoals Aalscholvers, Slobeenden, Krakeenden, Dodaars en dergelijke bewonderd konden worden. Na uitleg en wat concentratie op de zoutminnende plantengroei waarvan ik de namen steeds weer vergeet, ontstond vóór ons enige opwinding. In het riet werd een groepje Baardmannetjes waargenomen. De voorhoede van onze groep had hierbij op de eerste rij gezeten en de kunst was natuurlijk om ook de rest van deze bijzondere vogels te laten genieten. Nadat de Baardmannetjes weigerden om uit het riet omhoog te komen werd besloten om via een omtrekkende beweging enige onrust te zaaien zodat zij zich alsnog zouden laten zien. Jan Jacobs kweet zich hierbij uitstekend van zijn taak door langzaam en via de zuidkant in de richting van het riet te lopen. Ze vlogen op en gingen iets verder boven in het riet zitten zodat alle kenmerken duidelijk konden worden waargenomen. Veel rust hadden ze niet want al spoedig werd koers gezet in zuidelijke richting. Dat was voor ons het sein om terug te gaan waarbij ieder tevreden kon terugblikken op een geslaagde excursie.

DE KRAANVOGELS VAN LAC DU DER -CHANTECOQ

Kees Verweij

Eind november jl. zijn we met een klein groepje voor een paar dagen naar het Lac du Der - Chantecoq gegaan om daar de massale trek van de Kraanvogels naar het zuiden te zien. Massaal is inderdaad het juiste woord, want toen wij er aankwamen zaten er rond het meer ongeveer 30.000 tot 40.000 Kraanvogels. De reden van deze massale verzameling Kraanvogels ligt in het feit, dat het Lac du Der - Chantecoq aan de trekroute van Noord-naar Zuid-Europa ligt. Kraanvogels hebben plaatsen nodig om gedurende korte tijd te rusten en nieuwe energie op te bouwen voor het verdere verloop van de reis. Zowel het meer als de directe omgeving bieden voldoende rust, ruimte en voedsel voor deze vogels.

Het Lac du Der - Chantecoq ligt ongeveer 100 km. ten zuidoosten van Reims in het noordoosten van Frankrijk. Zoals het woord al aangeeft gaat het hier om een meer, dat evenwel pas 25 jaar bestaat. Het is in feite een groot stuwmeer, dat fungeert als een

soort uiterwaard. Om overstromingen in de directe omgeving te voorkomen wordt 's winters en in het begin van de lente het overtollige water in dit meer geleid. In de loop van de zomer vloeit het water weer naar de rivieren en vormt het tevens de belangrijkste drinkwatervoorziening van Parijs.

Toen wij aan het eind van de middag aankwamen bij het kerkje van Champaubert aan de oever van het meer, lag het meer nog aardig droog. Langs enkele kreken en slenken stonden naast een aantal Kraanvogels verschillende Grote zilverreigers en Grauwe ganzen. Ook zaten er enkele grote groepen Aalscholvers. Het kerkje van Champaubert is het enige, dat van het voormalige gelijknamige dorpje in het meer is overgebleven. Hoewel het dorp in zijn geheel werd afgebroken, voordat het water hier binnenstroomde, kwamen de fundamenteën in het drooggevallen gedeelte weer boven water. Een vreemd, spookachtig gezicht. Even verder tussen de fundamenteën zaten grote groepen Wintertalingen en enkele Smienten. Een aardige verrassing vormde een